

ה' בניסן, תשע"ט, 10.4.2019

גיליון מס' 656

פרשת מצורע

נהוג להחמיר, אבל לא בכל מחיר

מאת הרב מאיר נהוראי, משואות יצחק

כאשר אדם רואה נגע בביתו הוא חייב להזעיק את הכהן ולומר לו בהססנות – 'פָּנַגַע נִרְאָה לִי בְּבַיִת'. לאחר שהכהן הוזעק עליו לפעול בנחישות אבל גם ברגישות גדולה וכך נאמר: 'וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפָנּוּ אֶת הַבַּיִת בְּטָרֶם יָבֹא הַכֹּהֵן לְרֵאוֹת אֶת הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בְּבַיִת וְאַחַר כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן לְרֵאוֹת אֶת הַבַּיִת'. הכהן מצווה להוציא את הכלים מהבית בטרם בואו אל הבית. גם בעל הבית אפילו אם הוא תלמיד חכם ושולט בפרטי הלכות נגעים, אינו רשאי להכריז על הבית שהוא טמא. הכהן מקבל את הסמכות המלאה להכריז טומאה על הבית, אבל עליו להתממה עד אשר יוצאו הכלים מתוך הבית. הטעם לכך הוא שהתורה חסה על ממונם של ישראל, שכן כלים שיישאר – ייטמאו, ובכך ייגרם הפסד. אמנם ניתן לטהר כלים לאחר שנטמאו אבל ישנם כלים שלא ניתן לטהר כמו כלי חרס, ועל מנת למנוע הפסד הם מוצאים מהבית [מסכת נגעים יב,ה].

חז"ל אימצו כלל זה ויישמו אותו בתחומים שונים. לדוגמה בתעניות היו תוקעים בשופרות שפיהם היה מצופה כסף. התלמוד שואל מדוע לא ציפו אותן בזהב ואחד התירוצים הוא – כדי לחוס על ממונם של ישראל. אם אפשר להסתפק בכסף, מדוע עלינו לקנות זהב?! (ראש השנה כז ע"א). מצד שני, קיים כלל אחר האומר 'שאין עניות במקום עשירות' דהיינו, שאין עושים במקדש דבר בצמצום, אלא מתוך עושר. כלי קודש שניקבו או שנפגמו אין מתקנים אותם. לא מנסים לסתום את הנקב או הפגם לפי שנראה כעניות ואינו דרך ארץ, אלא מתיכים אותם ועושים אותם חדשים. וכן סכין שנפגמה אין משחזים את פגמתה, אלא גונזים אותה ועושים אחרת, שאין עניות במקום עשירות. בגדי כהונה שנתגעלו אין מכבסים אותם, שאין עניות במקום עשירות.

אם כן, התכלית היא לדעת לאזן בין צניעות והסתפקות במועט לבין הוד והדר ועשירות, או בשפת התלמוד: בין לחוס על הממון של ישראל לבין אין עניות במקום עשירות.

בפרשתנו ההקשר הוא שונה. הכלל שהתורה חסה על ממונם של ישראל מלמד אותנו שהחמלה על ממונו של האדם היא שיקול בפסיקת ההלכה. יש צורך להימנע מהחלטה שעלולה לגרום נזק ממוני לזולת. יש לדחות את ההכרזה על הבית המנוגע עד לאחר הוצאת הכלים מהבית על מנת שלא ייזרקו. המאירי (חולין מט ע"ב) מנחה את רבני ישראל: 'כל שבאה הוראה לפני חכם ואפשר לו להתיר בריוח בלא מחלוקת, מי שראוי לסמוך עליו אין ראוי לו להתחסד ולחזור אחר החומרות יותר מדאי אלא יחוס על ממונו של ישראל, שאף התורה חסה על ממונו של ישראל כמו שאמרו בתורת כהנים וצוה הכהן ופנו את הבית בטרם יבא הכהן לראות את הנגע...'

לדברי המאירי על הפוסק להזהר מלחזר אחר חומרות ולהחמיר יותר מדי, בו בזמן שהוא פוגע בממונם של ישראל. מצד אחד, יש להורות הלכה באומץ גם אם זה כרוך בהפסד, אולם מאידך שיקול ההפסד חייב להילקח בחשבון על ידי פוסק ההלכה.

וכך כותב בהתרגשות הרב עובדיה יוסף זצ"ל (יביע אומר חלק ב אר"ח סי כג) :
"וע"פ הדברים הללו ראיתי איזה חכמים פעה"ק ת"ו שמרבים להחמיר לרבים בדיני פסח. ולפע"ד לא זו הדרך ולא זו העיר. שהתורה חסה על ממונן של ישראל, ותינח למאן דאפשר ליה, דלא אפשר ליה מאי. וכל הרוצה להורות ישקול בדעתו בשקל הקדש מ"ש בשו"ת תשובה מאהבה (סי' קפא) שהמטריף מכח חומרא יוצא שכרו בהפסדו. וע"ז אמרו הלכה חמוך טרפון. דהיינו שהמחמיר ומטריף יפסיד".

ימי הפסח קרבים ובאים, ויש ביננו שנהגו להחמיר, אולם חייבים אנו לקחת בתהליך הפסיקה את השיקול הממוני והצער הגדול שעלול להיגרם כתוצאה מהחומרה.

בפסח נהוג להחמיר, אבל לא בכל מחיר.

הרב מאיר נהוראי נשוי לעידית אב לששה סב לחמישה נכדים מתוקים. רב המושב משואות יצחק. יו"ר ארגון רבני ורבניות בית הלל, ר"מ בבית המדרש לנשים במגדל עז".

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il